

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 (กรมสามัญศึกษา, 2543, หน้า 17-20) ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษา โดยมีประเด็นที่สำคัญ เกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะต้องดำเนินการคือ “การฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยที่จะต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง” ซึ่งการที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนแต่ละคนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ได้นั้น ทักษะที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับผู้นั้นอย่างหนึ่ง ก็คือ ทักษะการคิด ซึ่งส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ก็คือ การรู้จักคิด คนที่คิดเป็น คือคนที่เรียนรู้เป็น (คันสนีย์ ฉัตรคุปต์ และอุษา ชูชาติ, 2544, หน้า 2)

ในสภาพปัจจุบัน บุคคลจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ ทักษะการคิด เพื่อที่จะช่วยให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุขในสังคมที่ซับซ้อน และเต็มไปด้วยปัญหาต่าง ๆ บุคคลจำเป็นต้องใช้การตัดสินใจอยู่เสมอ และการตัดสินใจที่ดีต้องอาศัยความสามารถ ในการคิดเป็นพื้นฐาน (ทิตินา เขมมณี , 2540, หน้า 1) ดังนั้นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หรือการคิดเป็น เป็นคุณสมบัติที่พึงปรารถนา และเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการศึกษาเพื่อที่จะพัฒนาคุณลักษณะของเด็กไทยในอนาคต หากเด็กได้รับการส่งเสริมการคิดตั้งแต่ต้น ก็จะสามารถพัฒนาศักยภาพของการคิดที่มีอยู่ภายในตนให้ก้าวถึงสูงสุดได้ โดยที่ความสามารถเข้าใจด้านใช้เหตุผลจะเกิดขึ้นอย่างชัดเจนตั้งแต่ 11 ปี และพัฒนาอย่างสมบูรณ์เมื่ออายุครบ 15-16 ปี เมื่อถึงจุดนี้เด็กสามารถคิดแก้ปัญหาที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมได้อย่างสมเหตุสมผล สามารถคิดตามหลักตรรกศาสตร์ รวมทั้งมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (ดารุณี บุญวิก, 2543, หน้า 2) ซึ่งการปลูกฝังและฝึกฝนให้เด็กมีความคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้นก็เพื่อเป็นการวางโครงสร้างพื้นฐานทางความคิดด้านเหตุผล การไตร่ตรอง การคิดทบทวน การหาข้อมูลก่อนด่วนสรุป หรือการสรุปได้โดยใช้หลักเกณฑ์ และเมื่อเด็กโตขึ้นจะได้เป็นพลเมืองของชาติที่สามารถยืนอยู่ได้ด้วยความคิดของตนเอง และในวงการการศึกษาสากลได้ให้ความสำคัญกับทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างแพร่หลาย โดยสามารถนำเอาหลักการ

นั้นมาใช้สะดวกขึ้นในชั้นเรียน และครูจะต้องเข้าใจหลักการและวิธีการ นำหลักการต่าง ๆ ไปปรับใช้ในหลักสูตรแต่ละวิชา

ในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนต้องมีกลวิธีให้นักเรียนรู้จักนำความรู้ที่ได้รับจากโรงเรียนไปใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน หรือเป็นหลักฐานในการเรียนรู้สภาพการณ์ใหม่ ๆ ต่อไปด้วยตนเอง ดังนั้นความมุ่งหมายของการศึกษาปัจจุบันนี้ ก็เพื่อต้องการให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของการศึกษาทุกระดับ ทั้งประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ซึ่งทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสามารถที่จะพัฒนาและฝึกฝนกันได้ ดังนั้นการสอนทักษะการคิด จึงควรจัดอยู่ในหลักสูตร และการเรียนการสอน โดยเน้นความสำคัญให้เป็นเรื่องที่ครูผู้สอนทุกลักษณะเนื้อหาวิชา และทุกระดับการศึกษา จะต้องทำความเข้าใจยอมรับ และยึดถือเป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนาผู้เรียน (दारुणी बुणुविक , 2543, หน้า 1-2 อ้างอิงจาก Watson and Glaser, 1964, P. 12) ซึ่งก็สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กระบวนการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยที่ครูจะต้องส่งเสริมกระบวนการรู้คิดให้แก่ผู้เรียน เพราะการสอนทักษะการคิด น่าจะเป็นกระบวนการสอนที่หล่อหลอมกลมกลืนกับการสอนภาษาไทยได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ เมื่อนักเรียนมีโอกาสได้รับสารและตรวจสอบการรับสารแล้ว เราจะใช้สารที่นักเรียนรับรู้ขึ้นไปใช้เป็นตัวจุดประกายความคิด ทั้งยังฝึกให้คิดหลายรูปแบบเพื่อหาข้อสรุปหรือข้อยุติอีกด้วย (สมบัติ ตัญญุตรัยรัตน์ และคณะ , 2545, หน้า 8)

จุดมุ่งหมายของการสอนภาษาไทย ผู้ที่เรียนจบการศึกษาภาคบังคับแล้วต้องเป็นผู้ที่รู้และใช้ภาษาไทยดีทั้งในการฟัง พูด อ่าน และเขียน สามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างผู้มีความรู้ในการศึกษาวิชาการขั้นสูง ในการวิเคราะห์สิ่งที่ฟังที่อ่านได้อย่างคนมีวิจารณญาณ การที่จะดำรงชีวิตเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ควรจะต้องเป็นผู้ฟัง พูด อ่าน และเขียนได้ดี รวมทั้งต้องมีวิจารณญาณพิจารณาสิ่งที่ฟังที่อ่านด้วยว่าสมเหตุสมผลหรือไม่ น่าเชื่อถือหรือไม่ โดยในการสอนภาษาไทยทักษะที่สำคัญที่ต้องปลูกฝังให้แก่นักเรียน คือทักษะทั้ง 4 รวมทั้งความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความสามารถในการใช้เหตุผล ใช้สติปัญญาและวิจารณญาณ เพื่อให้สามารถแยกแยะสิ่งที่ฟังหรืออ่านได้ว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด สิ่งใดควรเชื่อ สิ่งใดไม่ควรเชื่อ การสร้างและพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีเหตุผลและยึดถือสิ่งที่เป็นธรรมในสังคม เป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่ควรปลูกฝังให้แก่ศิษย์ (กาญจนา นาคสกุล, 2549, หน้า 4-5)

การปลูกฝังความคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงเป็นความสำคัญอย่างยิ่งในระบบการศึกษา เมื่อโตขึ้นจะได้เป็นพลเมืองของชาติที่สามารถยืนอยู่ได้ด้วยความคิดของตนเอง ในวงการศึกษาศากลได้ให้ความสำคัญกับทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่แพร่หลาย ทำให้ผู้ที่สนใจได้สามารถนำเอาหลักการนั้นมาใช้สะดวกขึ้นในชั้นเรียน ซึ่งครูจะต้องเข้าใจหลักการและวิธีการนำหลักการต่าง ๆ ไปปรับใช้ในหลักสูตรแต่ละวิชา

ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนต้องมีกลวิธีให้นักเรียนรู้จักนำความรู้ที่ได้รับจากโรงเรียนไปใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวัน หรือเพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้สภาพการณ์ใหม่ ๆ ต่อไปด้วยตนเอง ดังนั้นความมุ่งหมายของการศึกษาปัจจุบันนี้ เพื่อต้องการให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการศึกษาทุกระดับ ทั้งประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ซึ่งทักษะความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสามารถที่จะพัฒนาและฝึกฝนกันได้ การสอนทักษะการคิด จึงควรจัดอยู่ในหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นความสำคัญให้เป็นเรื่องที่คุณผู้สอนทุกลักษณะเนื้อหาวิชา และทุกระดับการศึกษาจะต้องทำความเข้าใจยอมรับและยึดถือเป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนาผู้เรียน (ดารุณี บุญวิก, 2543, หน้า 1 – 2 อ้างอิงจาก Watson and Glaser, 1964, P. 12)

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภพนั้น สื่อการสอนนับว่ามีบทบาทสำคัญยิ่งในกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้เพราะสื่อการเรียนการสอนช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ความรู้ให้แก่นักเรียน และ ยังเป็นความรู้ให้แก่นักเรียน (พฤดิพงษ์ เล็กศิริรัตน์, 2531, หน้า 1) นอกจากนี้สื่อการสอนยังเป็นตัวกลางที่จะช่วยให้การสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียนให้ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจความหมายของเนื้อหา บทเรียนได้ตรงกับที่ผู้สอนต้องการ ไม่ว่าจะสื่อนั้นจะเป็นสื่อในรูปแบบใดก็ตามล้วนแต่เป็นทรัพยากรที่สามารถอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ได้ทั้งสิ้น (กิดานันท์ มลิทอง, 2543, หน้า 89) ซึ่งสื่อการสอนจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่ผู้สอนวางไว้เป็นอย่างดี

จากการที่โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) ได้รับการประเมินภายนอก จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) รอบสอง พบว่า ทุกมาตรฐาน โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) มีระดับคุณภาพอยู่ในระดับดีมากและดี ยกเว้น มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ อยู่ในระดับพอใช้ ซึ่งผู้เรียนมีความจำเป็นที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาความคิดซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญที่สุด ซึ่ง กาชิลี ชูคอนลินสกี (มัทนี เกษกมล,

มปป.) ถือว่าเป็นสิ่งที่ต้องใช้ในการทำงานเพื่อให้เกิดการศึกษาเล่าเรียน คือ การอ่าน การคิด และการเขียน

และจากผลการประเมินดังกล่าวข้างต้น ยังพบว่านักเรียนไม่มีทักษะการตั้งคำถาม กล่าวคือ ไม่รู้ว่าจะถามอะไร ไม่รู้จะถามเมื่อไร และ ไม่มีความต้องการที่จะถาม ซึ่งนักเรียนไม่มีความตระหนักในประโยชน์ของการถาม ซึ่งการตั้งคำถามเป็นศูนย์กลางของกระบวนการที่จะทำให้นักเรียนเป็นนักคิดวิจารณ์ญาณ เพราะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ หมายถึง การตั้งคำถามซึ่งเกี่ยวข้องกับกรับข่าวสาร ซึ่งการตั้งคำถามและการใช้ข่าวสารก็เพื่อที่จะนำไปสู่การพิจารณาอย่างรอบคอบในการตัดสินใจขอความ หรือปัญหาโดยใช้เหตุผลหรือข้อมูลที่เชื่อถือได้มาสนับสนุน เพื่อนำไปสู่การสรุปที่สมเหตุสมผล

คณะผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 ที่มีจุดเน้นพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียน ควบคู่ไปกับการจัดการเรียนรู้ และผลจากการประเมินมาตรฐานที่อยู่ในระดับพอใช้ คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ที่จะพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ โดยใช้ข่าวและเหตุการณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการใช้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ เป็นแนวทางเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถใช้กระบวนการคิดที่รอบคอบ สมเหตุสมผลมีการพิจารณาข้อมูลรอบด้านอย่างรอบคอบ กว้างไกลลึกซึ้ง และมีการตรวจสอบความถูกต้อง ของแหล่งข้อมูลจึงได้จัดทำชุดกิจกรรมส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ โดยใช้ข่าวและเหตุการณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยชุดกิจกรรมส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ โดยใช้ข่าวและเหตุการณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ โดยใช้ข่าวและเหตุการณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อทดลองใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ โดยเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อน และหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ โดยใช้ข่าวและเหตุการณ์

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมส่งเสริมการคิดอย่างมี
 วิจารณญาณ โดยใช้ข่าวและเหตุการณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียน
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้ชุดกิจกรรมส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้ข่าวและเหตุการณ์
 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ใช้เป็นแนวทางใน
 การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด

2. เป็นแนวทางในการทำชุดกิจกรรม ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณในกลุ่ม
 สาระการเรียนรู้อื่น ๆ

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน โดยกำหนดขอบเขตในแต่ละขั้นตอน ออกเป็น
 3 ด้าน คือ ด้านแหล่งข้อมูล ด้านเนื้อหา และด้านตัวแปร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

**ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมส่งเสริมการคิดอย่าง
 มีวิจารณญาณ โดยใช้ข่าวและเหตุการณ์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5**

ด้านแหล่งข้อมูล

1. การพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้ข่าวและเหตุการณ์
 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน
 5 คน ที่มีคุณสมบัติคือ

1.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและวัดผลประเมินผล	1 คน
1.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน	2 คน
1.3 ผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอนกลุ่มสาระภาษาไทย	2 คน

สำหรับตรวจสอบความเหมาะสมของชุดกิจกรรมส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้ข่าว
 และเหตุการณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาล 1 (เกริกกฤตยาอุปถัมภ์) เทศบาล
 เมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 3 คน ประกอบด้วยนักเรียนเก่ง จำนวน 1 คน
 นักเรียนปานกลาง จำนวน 1 คน นักเรียนอ่อน จำนวน 1 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง
 เหมาะสมของเนื้อหา เวลา และนักเรียนจำนวน 35 คน โรงเรียนเดียวกัน เพื่อหาประสิทธิภาพ
 ของชุดกิจกรรม

ด้านเนื้อหา

ชุดกิจกรรมส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้ข่าวและเหตุการณ์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน 10 ชุด

ด้านตัวแปร

1. ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของชุดกิจกรรมส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้ข่าวและเหตุการณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้ข่าวและเหตุการณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์ 80/80

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้ข่าวและเหตุการณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ด้านแหล่งข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) เทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2550 จำนวน 39 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย

ด้านเนื้อหา

ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้ข่าวและเหตุการณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 10 ชุด โดย เปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ การเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้ข่าวและเหตุการณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ตัวแปรตาม ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมส่งเสริมการคิด อย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้ข่าวและเหตุการณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ด้านแหล่งข้อมูล

ได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดทุ่งสวน) เทศบาล
เมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2550 จำนวน 39 คน

ด้านเนื้อหา

ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน ในด้านปัจจัยนำเข้า
ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

ด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา คือ ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรม
ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้ข่าวและเหตุการณ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) หมายถึง ความสามารถในการ
การคิดพิจารณาอย่างรอบคอบในการตัดสินใจข้อความ หรือปัญหาโดยใช้เหตุผลหรือข้อมูลที่เชื่อถือ
มาสนับสนุน เพื่อนำไปสู่การสรุปที่สมเหตุสมผล ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจะศึกษาตาม
แนวคิดของเดรสเซล (Dressel) ซึ่งประกอบด้วยลักษณะการคิด 5 ขั้นตอน คือ

1.1 การนิยามปัญหา เป็นความสามารถในการวิเคราะห์ข้อความหรือสถานการณ์
ต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาแล้วสามารถบอกลักษณะของปัญหาที่เกิดขึ้นได้ และการนิยามปัญหานั้น มี
ความสำคัญมากสำหรับการอ่าน และการรับฟังเรื่องราวต่าง ๆ

1.2 การเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา เป็นความสามารถในการพิจารณาและ
เลือกข้อมูลเพื่อนำมาแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง และความสามารถเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับความคิด
ที่จะใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ และมีผลกับความสามารถในการมองเห็นว่าอะไรคือปัญหาที่
แท้จริง

1.3 การตระหนักในข้อตกลงเบื้องต้น เป็นความสามารถในการพิจารณา แยกแยะ
ว่าข้อความใดเป็นข้อตกลงเบื้องต้น และข้อความใดไม่ใช่ข้อตกลงเบื้องต้นของข้อความหรือ
สถานการณ์ที่กำหนดให้ ความสามารถนี้มีความสำคัญเพราะว่าทำให้เห็นความแตกต่างของ
ข้อมูล เพื่อลงความเห็นว่าจะยอมรับหรือไม่

1.4 การกำหนดและการเลือกสมมติฐาน เป็นความสามารถในการกำหนดหรือเลือก
สมมติฐานจากข้อความหรือสถานการณ์ให้ตรงกับปัญหาในข้อความหรือสถานการณ์นั้น

ความสามารถมีความสำคัญเพราะทำให้มีความรอบคอบและมีความพยายามในการคิดถึงความ เป็นไปได้ของการแก้ปัญหา หรือความเป็นไปได้ของสมมติฐาน

1.5 การลงสรุปอย่างสมเหตุสมผล เป็นความสามารถในการคิดพิจารณาข้อความ เกี่ยวกับเหตุและผล โดยคำนึงถึงข้อเท็จจริงที่เป็นสาเหตุ ความสามารถนี้มีความสำคัญ เพราะ ทำให้สามารถลงความเห็นได้ตามความจริงจากหลักฐานหรือข้อมูลที่มีอยู่

การคิดอย่างมีวิจารณญาณสามารถวัดได้จากแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ คณะผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของดร.ณิ พงษ์เดชา

2. ชุดกิจกรรมส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง ชุดของสื่อประสมที่ คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เกี่ยวกับข่าวและเหตุการณ์ เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งประกอบด้วย คำชี้แจง ประกอบการใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คู่มือครู แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อประกอบชุดกิจกรรม กิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้นักเรียนคิดตาม กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่สัมพันธ์กับสาระการเรียนรู้จำนวน 10 ชุดกิจกรรม ทุก ชุดกิจกรรมส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการนิยามปัญหา ด้านการเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ด้านการตระหนักในข้อตกลงเบื้องต้น ด้านการกำหนด และเลือกสมมติฐาน ด้านการลงสรุปอย่างสมเหตุสมผล

3. ประสิทธิภาพชุดกิจกรรมส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง คุณภาพ ของชุดกิจกรรมที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นให้กับกลุ่มตัวอย่างใช้เรียน และทำแบบทดสอบได้ผ่าน เกณฑ์ 80/80

80 ตัวแรก หมายถึง ประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนรู้ โดยวัดได้จาก คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนในการทำแบบฝึกทักษะขณะใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมการคิดอย่างมี วิจารณญาณ คิดเป็นร้อยละ 80

80 ตัวหลัง หมายถึง ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ โดยวัดได้จากคะแนนเฉลี่ยของ นักเรียนในการทำแบบสอบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หลังจากใช้ชุดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 80

4. ความพึงพอใจ หมายถึง ความคิดเห็นหรือความรู้สึกในทางที่ดีของผู้เรียนมีต่อ ชุดกิจกรรมโดยใช้ข่าวและเหตุการณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยสามารถวัดความพึงพอใจ ได้จากแบบวัดความพึงพอใจที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็น

แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งได้กำหนดค่าออกเป็น 5 ระดับ ตามวิธีของ ลิเคอร์ท์ (Likert) โดยพิจารณาเนื้อหา 3 ด้าน ดังนี้

4.1 ด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ความพึงพอใจต่อสื่อประกอบชุดกิจกรรม บัตรภาระงาน บัตรความรู้ บัตรกิจกรรม บัตรคำถาม บัตรเฉลยกิจกรรม บัตรเฉลยคำถาม แบบบันทึกกิจกรรม แบบบันทึกคำตอบ ชุดกิจกรรมมีขนาดตัวอักษรที่เหมาะสม เนื้อหาที่กำหนดในกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียน เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมเพียงพอต่อการเรียนในเนื้อหาแต่ละชุด วัสดุในกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสม บัตรคำถามมีความยากง่ายเหมาะสม บัตรคำถามมีจำนวนเหมาะสมกับนักเรียน บัตรกิจกรรมมีความยากง่ายเหมาะสม บัตรกิจกรรมมีจำนวนเหมาะสมกับนักเรียน บัตรกิจกรรมลำดับขั้นตอนการคิดอย่างมีวิจารณญาณเหมาะสม

4.2 ด้านกระบวนการ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนการสอนมีความน่าสนใจ ขั้นตอนของกิจกรรม นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการพิจารณาสถานการณ์ต่าง ๆ ให้ดีขึ้น กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการกำหนดปัญหาจากสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดีขึ้น กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ดีขึ้น กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการตระหนักในข้อตกลงเบื้องต้นได้ดีขึ้น กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการลงสรุปอย่างสมเหตุสมผลได้

4.3 ด้านผลผลิต ได้แก่ นักเรียนเกิดความรู้จากชุดกิจกรรม นักเรียนสามารถนำความรู้จากชุดกิจกรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ชุดกิจกรรมทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนได้

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนที่เรียนด้วยการใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้ข่าวและเหตุการณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่เพิ่มมากขึ้น
2. ความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้ข่าวและเหตุการณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย อยู่ในระดับมาก